

Το παρακάτω ας μην εκληφθεί σαν μία εύκολη απάντηση. Είναι περισσότερο ένα συμπαθητικό τελείωμα από τα παλιά. Μπορούμε να το κάνουμε; Τα μέσα πάντως διατίθενται.

Μου λένε ότι οι αντιλήψεις μου δεν είναι της μόδας. Μου λένε ότι δεν πρέπει να αναλύω έτσι πολύ, ότι δεν χρειάζεται συνταγή για τη ζωή, ότι πρέπει απλά να τη ζήσουμε για κάθε της στιγμή. Το θέμα είναι πώς αποφεύγουμε τις άσχημες στιγμές. Η στιγμή πεθαίνει, είναι πολύ μικρή. Η ζωή είναι πολλές φορές δυσάρεστη και επίπονη. Χρειάζεται να δράσουμε συλλογικά για να πολεμήσουμε την στιγμή που φεύγει. Για να της δώσουμε νόημα. Για να μην είμαστε εφήμεροι. Για να μην πεθάνουμε μαζί της.

Απάντηση στην ερώτηση *τι είναι συλλογική δράση* από την ταινία Polaroid

Μπροστά στη Λήθη*

★ Σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία η Λήθη είναι ένας από τους πέντε ποταμούς που χωρίζει τον κόσμο των ζωντανών από τους νεκρούς. Οι ψυχές των νεκρών πίνουν από το νερό της Λήθης για να ξεχάσουν την προηγούμενη ζωή τους αφού έχουν επιλέξει την επόμενη.

ΤΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ

Η ζωή είναι μία αλληλουχία στιγμών. Ο τρόπος με τον οποίο κάθε άνθρωπος επιλέγει να συνδέει τις στιγμές του είναι ο τρόπος με τον οποίο επιλέγει να ζει.

Το *Carpe Diem*, δηλαδή το να ζεις την κάθε στιγμή ξεχωριστά σαν να μην υπάρχει αύριο, έχει γίνει το εύκολο σλόγκαν μιας εποχής όπου κυριαρχεί η μοναξιά και η μιζέρια. Είναι το γνωστό σύνθημα που σου λέει «Ζήσε την ζωή σου τώρα γιατί αργότερα θα μετανιώσεις για αυτά που δεν έκανες». Η εφαρμογή του παραπάνω μέσα στο αστικό περιβάλλον που κυριαρχεί το βλέμμα της αυταρέσκειας πραγματοποιείται μέσω της δράση χωρίς ευχαρίστηση, με πολυάριθμες στιγμές που δεν γίνονται αναμνήσεις. Για παράδειγμα μία παρέα φίλων θα μαζέψει περισσότερες αναμνήσεις από μία εβδομάδα καλοκαιρινών διακοπών από ότι από ένα εξάμηνο περιστασιακών συναντήσεων στην πόλη.

Ο χρόνος φαίνεται να συστέλλεται και να διαστέλλεται μέσα στο μυαλό μας. Παραδειγματος χάριν, βιώνοντας ένα τρίμηνο γεμάτο δυσάρεστες υποχρεώσεις οι μέρες περνάνε πολύ αργά ενώ αντίθετα αν το δει κανείς μετά από ένα εύλογο χρονικό διάστημα θα του φανεί ότι αυτό το τρίμηνο πέρασε στο πι και φι. Το αντίθετο ισχύει για δραστηριότητες δημιουργίας και έκφρασης.

Ο χρόνος δεν είναι τα δευτερόλεπτα που περνάνε. Βιώνεται διαφορετικά ανάλογα με τα πράγματα που κάνουμε. Το ερώτημα που δημιουργείται είναι: πώς μπορούμε να κατακτήσουμε την αίσθηση ότι πραγματικά ζούμε την ζωή μας στην καθημερινότητά μας;

Αμπελοφιλοσοφίες...

Αυτή είναι μία «κατηγορία» μεταξύ αστείου και σοβαρού που χαρακτηρίζει πολλές μάλλον προσπάθειές για συζήτηση πάνω στο *τι είναι ευτυχία*. Ο χαρακτηρισμός δεν είναι ούτε ατυχής ούτε άδικος.

Δύο λόγια σχετικά με το παραπάνω ερώτημα είναι τα εξής: Ο άνθρωπος αναζητάει την ουντροφιά και οι καλύτεροι άνθρωποι αναζητούν την Φιλία. Την Φιλία με κεφαλαίο Φ που «*χορεύει ολόγυρα στην οικουμένη, καλώντας μας να ξυπνήσουμε για χάρη της ευτυχίας*».

Παλιότερα το σύνθημα που κυριαρχούσε ήταν: Ο χρόνος είναι χρήμα. Σήμερα ο χρόνος που περνάει είναι ο μεγαλύτερος φόβος σε μία εποχή που ο χρόνος είναι ο φόβος και το άγχος. Φόβος για την αβεβαιότητα, την βία, άγχος για την επίτευξη ενός στόχου, μίας επιθυμίας.

Ίσως ένας καλός τρόπος να σκεφτεί κάποιος για την ζωή του είναι να σκεφτεί σχετικά με τον θάνατο. Χωρίς καμία διάθεση μακαβριότητας ίσως αυτός είναι ένας καλός τρόπος για να δούμε σε βάθος και να ξεπεράσουμε κάποια ταμπού και κοινοτυπίες στην σκέψη. Υπήρχαν άνθρωποι, (η ύπαρξη της ιδέας τους και μόνο αρκεί) που καλωσόρισαν τον θάνατο, που δεν φοβήθηκαν το τέλος. Ήταν σαν να λένε ότι *ο θάνατος δίνει αξία στη ζωή*. Κάθε τέλος μία νέα αρχή.

Στο βιβλίο του Καζανιζάκη «ο Καπετάν Μιχάλης» ο παππούς της φαμίλιας αντιμετωπίζει τον θάνατο χωρίς φόβο καλώντας έναν πολεμιστή, ένα κουρσάρο και ένα δάσκαλο για να συζητήσουν για το «ποιος είναι και που πάει ο άνθρωπος». Ο παππούς νοιώθει ότι ρούφηξε το μεδούλι της ζωής βλέποντας τα δισέγγονά του να μεγαλώνουν και να προκόβουν. Θεωρεί ότι έχει ριζώσει τόσο βαθιά στην ζωή ώστε νίκησε τον θάνατο.

Ο Επίκουρος ήταν ένας φιλόσοφος που διδασκε ότι ο θάνατος δεν είναι τίποτα για εμάς γιατί στο βαθμό που υπάρχουμε δεν είναι παρών· κι όταν πάλι είναι παρών, τότε εμείς δεν υπάρχουμε. Ο Επίκουρος πέθανε από πέτρα στα νεφρά μετά από φρικτούς πόνους. Πριν πεθάνει θέλησε να μπει σε μία μπρούτζινη οκάφη γεμάτη ζεστό νερό, όπου βάλθηκε να πίνει κρασί και να κουβεντιάζει, ώσπου επήλθε ο θάνατος.

«Περι ευτυχίας» ότι ήταν να ειπωθεί έχει ειπωθεί. Μπορεί να υποστηριχθεί ότι σε τελική ανάλυση όλες οι θεωρίες για την ηθική φιλοσοφία καταλήγουν σε ένα βασικό διαχωρισμό. Την στωική και την επικούρεια φιλοσοφία. Και οι δύο

αυτές σχολές συμφωνούν ότι βασική επιδίωξη του ανθρώπου πρέπει να είναι η ευτυχιόμενη ζωή διαφωνούν όμως ως προς το περιεχόμενο της ευτυχίας. Για τους στωικούς η ευτυχία ταυτίζεται με την ενάρετη ζωή, με τον άνθρωπο που γίνεται καλύτερος όταν ακολουθεί πιστά το καθήκον του. Αντίθετα για τους επικούρειους η ευτυχία ταυτίζεται με την επιδίωξη της ηδονής και της φιλίας πράγμα στο οποίο βοηθά η απόκτηση της αρετής, η τελευταία όμως αποτελεί το μέσο προς την ηδονή και δεν είναι αυτοσκοπός. Μπορεί να υπάρξει καθήκον που να επιτυγχάνεται μέσω πραγμάτων που προκαλούν μόνο ευχαρίστηση;

Οι δύο αυτοί τρόποι σκέψης συνυπάρχουν σε όλους μας όμως οι διαφορές τους αποκλείουν τις συνθέσεις. Οι στωικοί ακολουθούν το καθήκον οι επικούρειοι την ηδονή. Οι πρώτοι θέτουν μεγάλους-ανεκπλήρωτους στόχους στη ζωή τους, ακολουθούν το Μεγάλο Σχέδιο, ψάχνουν τον Μεγάλο Έρωτα ενώ οι δεύτεροι βάζουν βραχυπρόθεσμους στόχους και ακολουθούν την αστάθεια της καθημερινότητας. Οι πρώτοι βλέπουν ότι υπάρχει μία πραγματικότητα, ένας κόσμος στον οποίο υπάρχει μία τελεολογία και πιστεύουν στη δικαιοσύνη. Οι δεύτεροι θεωρούν ότι υπάρχουν άπειροι κόσμοι, ότι γύρω μας όλα είναι τυχαία και ελπίζουν στην φιλία ως ανώτατη αξία.

Με μία γρήγορη ανάγνωση ίσως οι περισσότεροι από εμάς θα συμπαθούσαμε περισσότερο τους επικούρειους. Αυτή η προτίμηση ταιριάζει άλλωστε και στο κλίμα της εποχής: λίγος ηδονισμός (τόσο κοντά στο κυρίαρχο lifestyle), λίγη αμφισβήτηση (αράζοντας στα καφενεία), λίγη ανεμελιά (για να χαρούμε τα φοιτητικά χρόνια που είναι τα καλύτερα). Στην πραγματικότητα όμως η κοινωνία μας αποτελείται από ανθρώπους που ζουν αφοσιωμένοι σε ένα σκοπό είτε αυτό είναι η καριέρα, η ιδεολογία, η επιστήμη, η θρησκεία, η οικογένεια. Όταν τα πράγματα δυσκολεύουν και τα αδέξωδα εκδηλώνονται όλοι μας πάνω κάτω προσπαθούμε να πιαστούμε από ένα ή περισσότερα των παραπάνω για να προχωρήσουμε, να μείνουμε ή να αποφύγουμε έναν τρόπο σκέψης. Πολλά λόγια για το τίποτα!